

Suomen metsien monet merkitykset nyt ja tulevaisuudessa

Prof. Teppo Hujala, Itä-Suomen yliopisto, metsätieteiden osasto
Ikääntyvien yliopisto, Terveys, hyvinvointi ja ympäristö -luentosarja
Ke 14.10.2026, Jyväskylä

1

Jäsennys

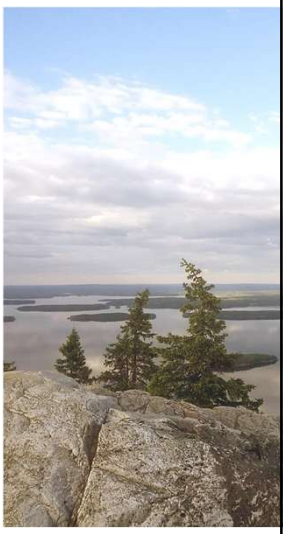
- Johdanto metsien merkityksiin
- Moninaiset metsäsuhteet
- Metsiin pohjautuva talous
- Metsänomistuksen näkökulma
- Metsien merkitysten muovaajia

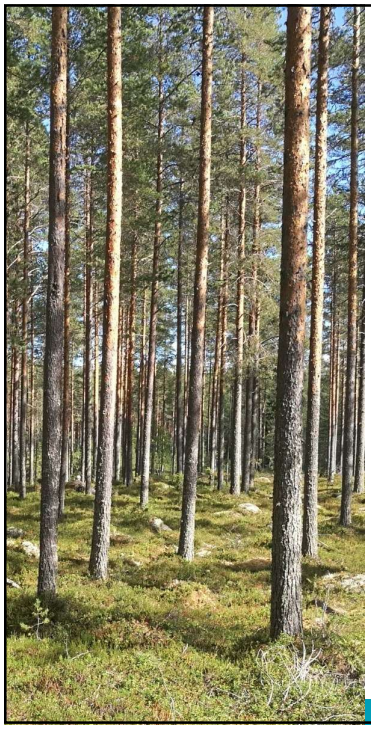

2

Metsien monia merkityksiä: johdanto

- Metsä leikkipaikkana, lapsuusmuistojen, oppimisen ja elämysten lähteenä
- Metsä työpaikkana ja ammatti-identiteetin alustana
- Metsä ”vain” vaivaa maksavana kotitarveaittana
- Metsä teknis-taloudellisena resurssina ja liiketoiminnan ympäristönä sekä yksityis- ja kansantaloudellisena pääomana
- Metsä luonnon monimuotoisuuden, vesistöjen laadun ja muiden ekosysteemipalvelujen turvaajana
- Metsä esteettisenä henkisen ja hengellisen hyvinvoinnin lähteenä sekä fyysisen toimintakyvyn vahvistajana ja haastajana

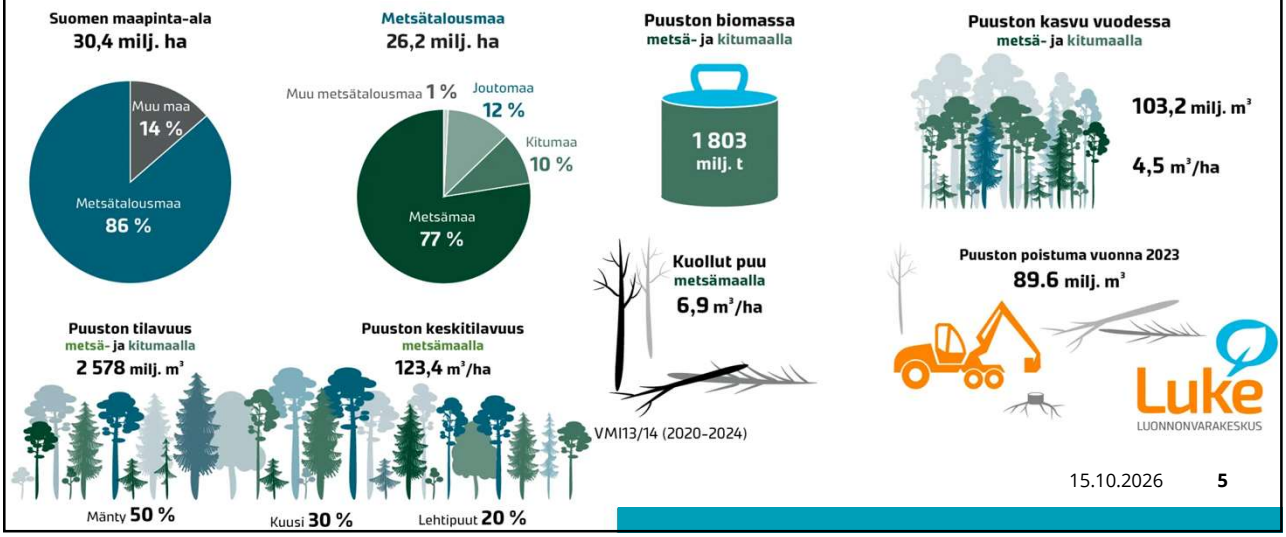

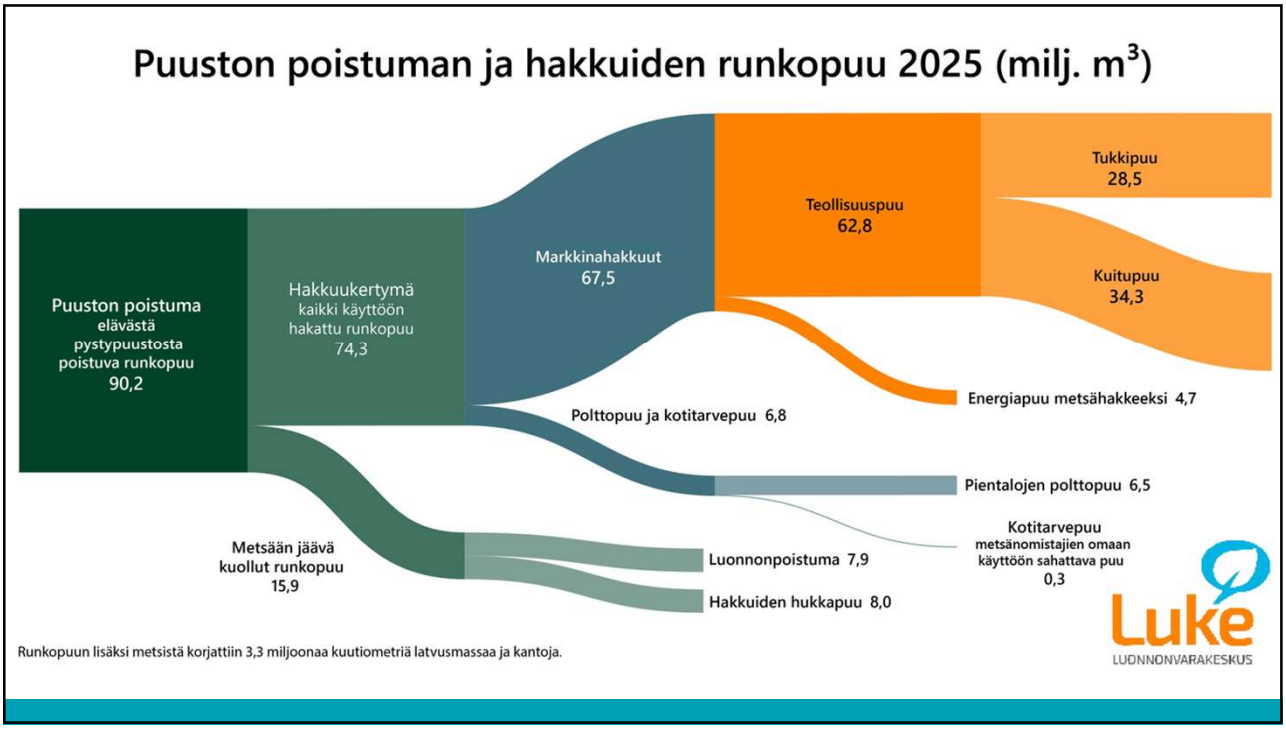
Metsäsuhteiden muutoksessa olevia osatekijöitä vuoteen 2040 mennessä, esimerkkejä

- Metsässä vietetyn ajan luonne
- Metsä identiteetin muovaajana
- Monihyötyisyyden arvostus
- Metsä pelottavana paikkana
- Vieraantumisesta tutustumiseen?

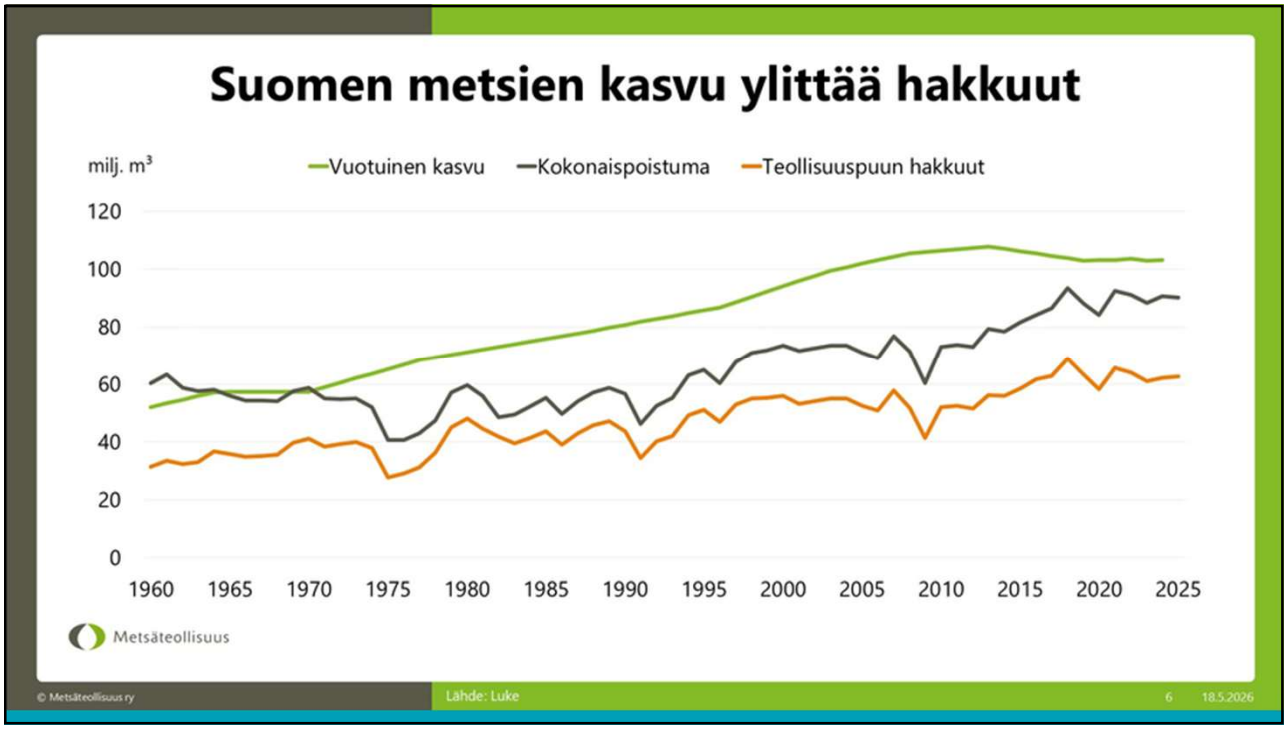
Suomen metsälukuja (Luonnonvarakeskus, Valtakunnan metsien inventointi)

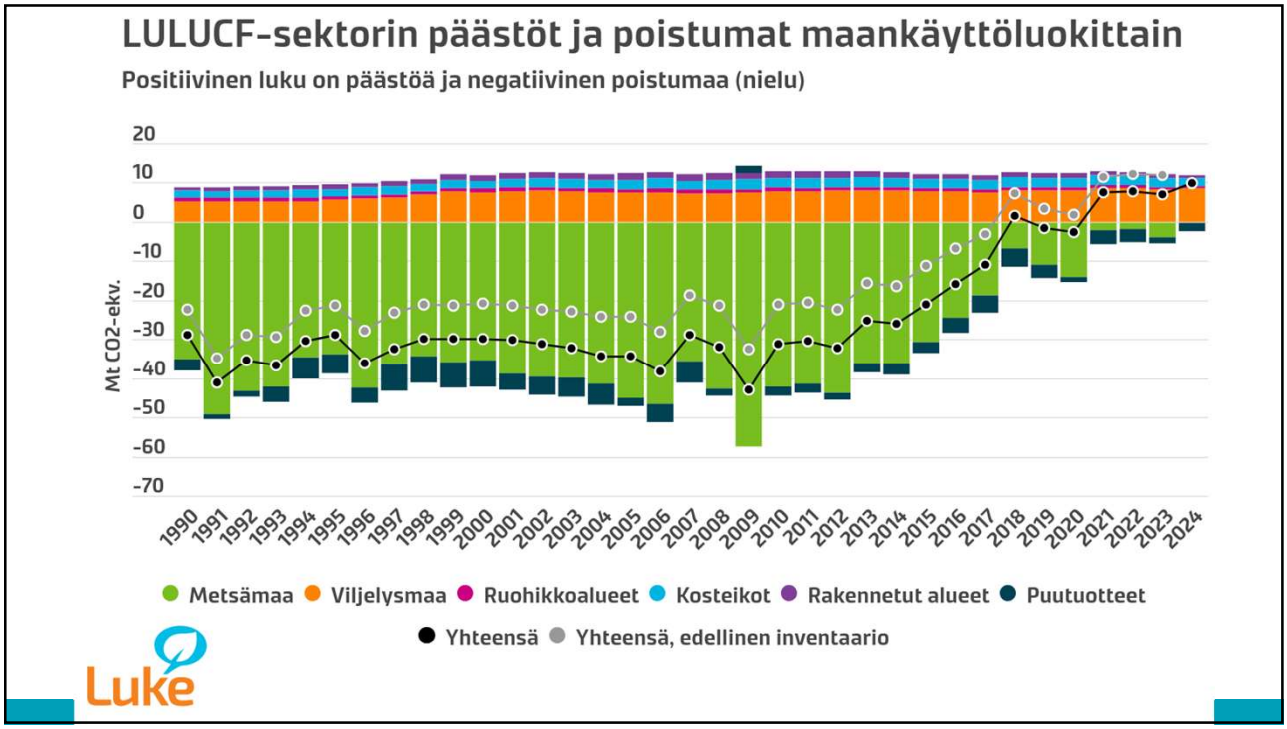
5

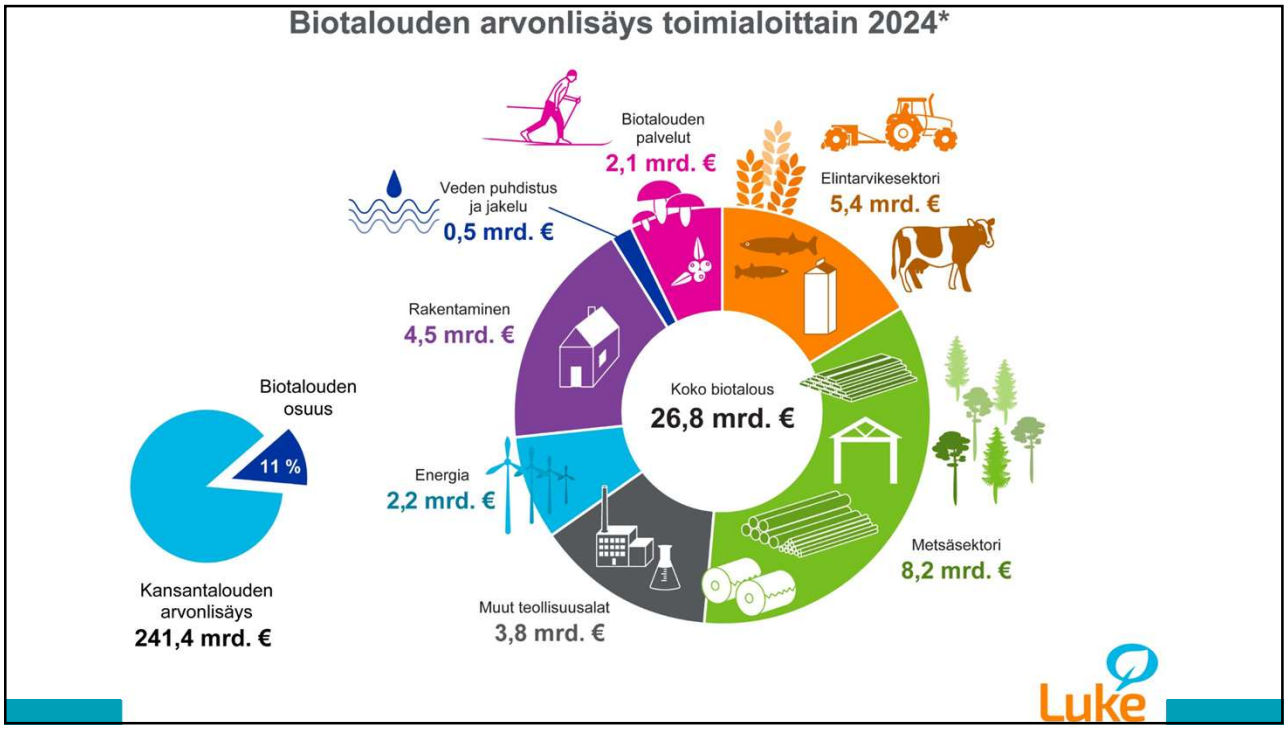
6

Suomen metsien kasvu ylittää hakkuut
milj. m³
Vuotuinen kasvu
Kokonaispoistuma
Teollisuuspuun hakkuut
120
100
80
60
40
20
0
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1990
1995
2000
2005
2010
2015
2020
2025
Metsäteollisuus
© Metsäteollisuus ry
Lähde: Luke
6
18.5.2026

7

LULUCF-sektorin päästöt ja poistumat maankäyttöluokittain
Positiivinen luku on päästöä ja negatiivinen poistumaa (nielu)
Mt CO2-ekv.
20
10
0
-10
-20
-30
-40
-50
-60
-70
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
Metsämaa
Viljelysmaa
Ruohikkoalueet
Kosteikot
Rakennetut alueet
Puutuotteet
Yhteensä
Yhteensä, edellinen inventaario
Luke

8

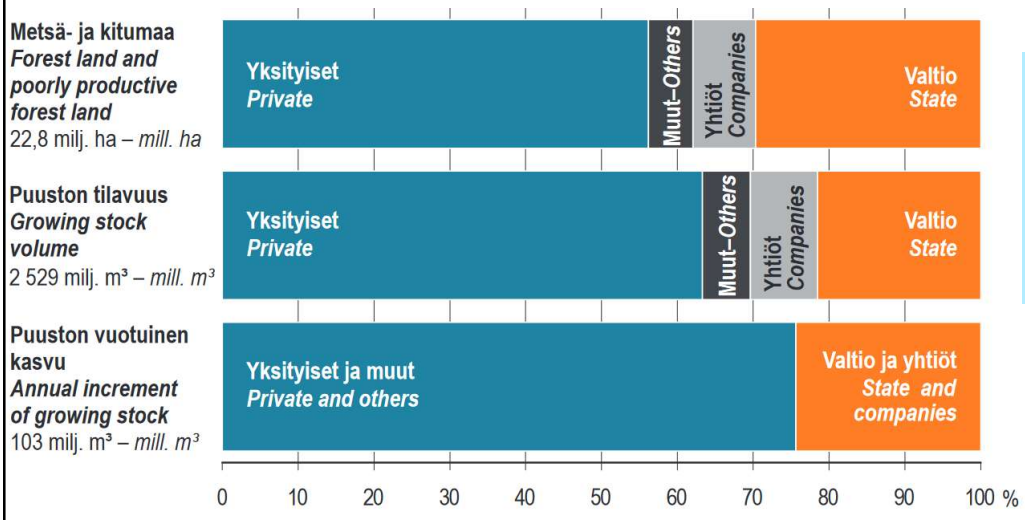

Biotalouden arvonlisäys toimialoittain 2024*
Biotalouden palvelut
2,1 mrd. €
Elintarvikesektori
5,4 mrd. €
Veden puhdistus ja jakelu
0,5 mrd. €
Rakentaminen
4,5 mrd. €
Koko biotalous
26,8 mrd. €
Biotalouden osuus
11 %
Kansantalouden arvonlisäys
241,4 mrd. €
Energia
2,2 mrd. €
Metsäsektori
8,2 mrd. €
Muut teollisuusalat
3,8 mrd. €
Luke

9

Ennallistaminen: haasteita ja ratkaisuja
Kuva: Teppo Hujala
Tutkimustiedon tulkinnat – mikä on olennaista
Maanomistajayhteistyö - hyväksyttävyys
Rahoituksen kohdentuminen - kustannustehokkuus
Laajentuminen osaksi arkimetsänhoitoa
Viestinnällisiä ratkaisuja
Toiminnallisia ratkaisuja
UEF// University of Eastern Finland
Suomen metsien monet merkitykset / Teppo Hujala 15.10.2026 10

10

Metsätilastollinen vuosikirja 2022: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-584-2

Lähde: Luonnonvarakeskus, valtakunnan metsien inventointi – *Source: Natural Resources Institute Finland*

Kuva 1.2 Omistajaryhmien osuudet metsä- ja kitumaan pinta-alasta sekä puuston tilavuudesta ja kasvusta

Valtion metsistä valtaosa sijaitsee Pohjois-Suomessa

Metsien puustosta ja puuston kasvusta valtaosa sijaitsee yksityismetsissä

11

Suomalaisen yksityismetsänomistuksen ja sen ohjausjärjestelmän erityispiirteitä (1/2)

Noin joka yhdeksäs suomalainen omistaa metsää; perheen kautta noin joka neljännellä kansalaisella on läheinen kytkentä metsän omistamiseen

Metsäsektorin osuus bruttokansantuotteesta on ollut viime vuosina noin 4 %; Latvian ja Viron jälkeen Euroopan kolmanneksi suurin osuus

- → Yksityismetsien osuus teollisuuden raakapuuhankinnasta lähes 80 %
- → Yksityismetsät ja yksityismetsänomistajat ovat pitkään olleet ja ovat yhä aktiivisen tutkimustoiminnan ja aktivointitoimien kohteena:
- → Tilasto- ja tutkimustietopohja metsänomistajista on ollut maailman huippua

12

Suomalaisen yksityismetsänomistuksen ja sen ohjausjärjestelmän erityispiirteitä (2/2)

Metsäneuvonta- ja informointijärjestelmä on kansainvälisesti vertailtuna erittäin tehokas tavoittamaan suuren osan metsänomistajista

Metsänomistajien etujärjestöllä perinteisesti vahva asema metsäpalveluissa ja -politiikassa

Suomalaiset metsänomistajat ovat urbanisoituneet hitaammin kuin muu väestö

- → Käännekohta mahdollisesti tapahtumassa

Metsätilojen siirtyminen uusille omistajille

- Perintö tai lahja 53 %
- Osto vanhemmilta tai muilta sukulaisilta 28 %
  - vapailla markkinoilla siirtyy noin 12 % tiloista
- Vuosittain noin 10 000 tilaa siirtyy omistajalta toiselle
  - Noin 300 000:n yli 5 hehtaarin tilan ”omistajakiertoaika” on noin 30 vuotta
- Ylisukupolvisuuden keskeinen rooli metsien merkitysten välittymisessä ja muovautumisessa

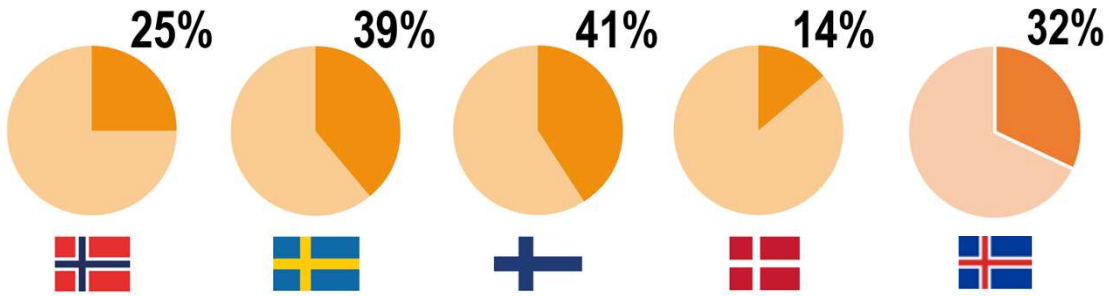

Kuva: Luken arkistot

Yksityismetsänomistajien sukupuolijakauma Pohjoismaissa

(Vennesland ym. 2020; https://nordicforestresearch.org/gender-balance-in-the-nordic-forest-sector/)

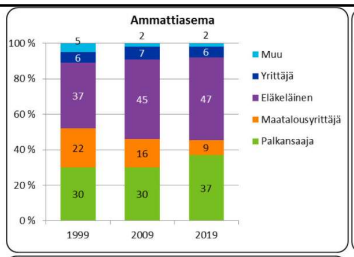
Naisten osuus (%) metsänomistajien kokonaismäärästä

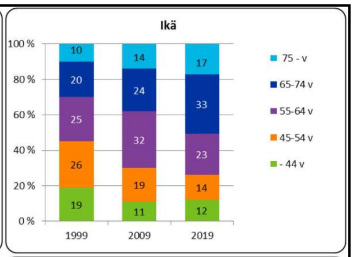

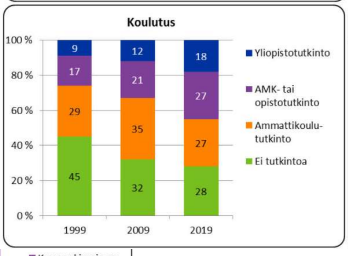
Norjassa on nopea kasvutrendi, Suomessa hitaasti kasvava trendi, mutta Tanskassa, Islannissa ja Ruotsissa ei ole havaittavissa muutostrendiä.

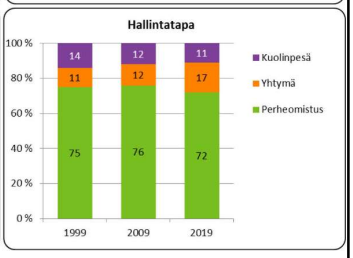
Metsänomistuksen rakenteen kehitys 1999-2019; % metsänomistajista sekä metsänomistajien ikäjakauman kehitys

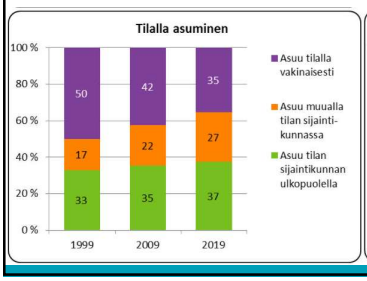
(Karppinen ym. 2020; http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-961-3)

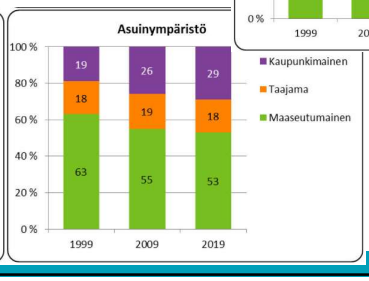

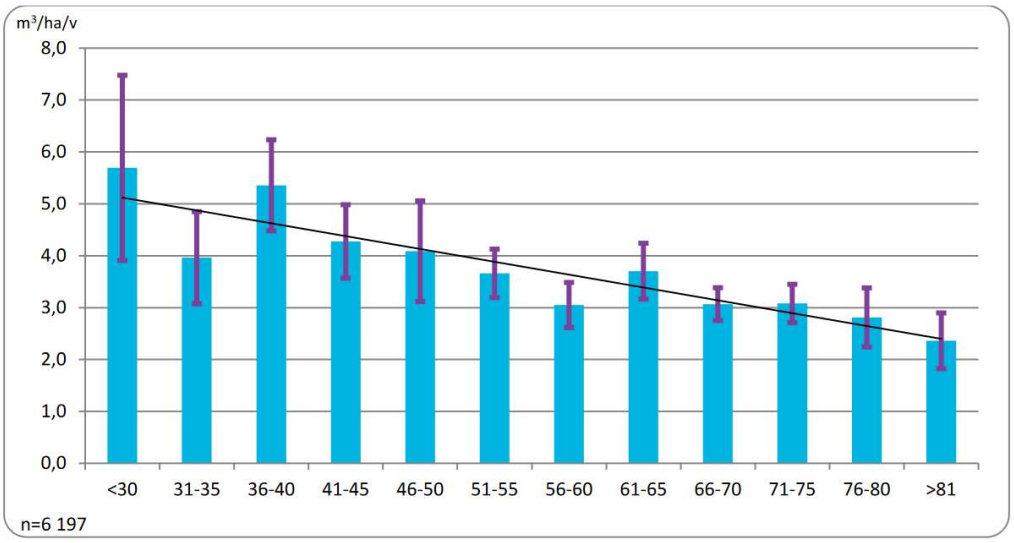

Kaupungistuminen, ikääntyminen, koulutustason nousu? Totta, myyttejä vai tulevaa?

Myydyn ainespuun määrä 2016-2018 metsän-omistajien 5-vuotisikäluokittain (Karppinen ym. 2020)

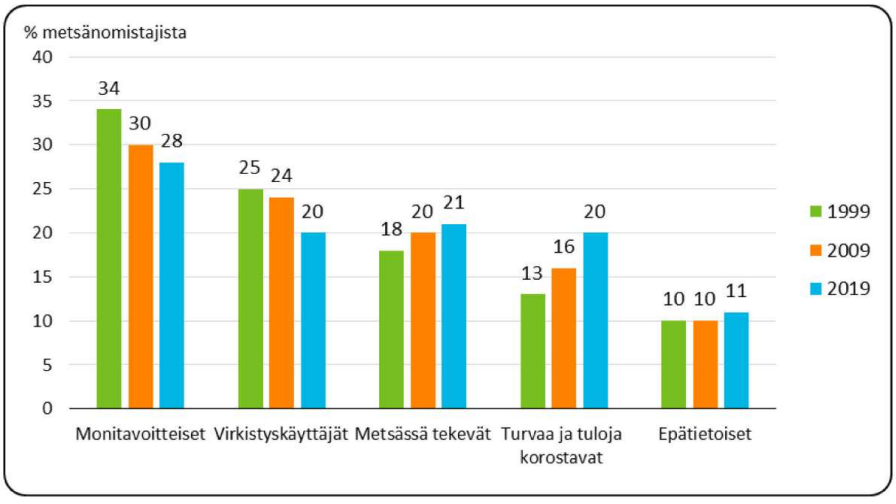

Ikääntyminen vähentää metsän-omistajien puunmyyntiä

17

Metsänomistajien tavoitejakauman muutokset 1999-2019 (Karppinen ym. 2020)

Osin ennakko-oletusten vastaisesti talous-tavoitteiden merkitys on kasvanut

18

Millaisia muutoksia metsänomistajien arvoissa ja asenteissa

Moninaistuminen

- Sijoittajamaisuus
- Yrittäjämäisyys
- Virkistyskäyttöpainotus
- Jatkuvapeitteisyyden suosiminen
- ”Uusomatoimisuus”

Luottamushämmennys ja luottamuksen uudelleen jako

Metsän uudet tuotteet ja ansainta niistä alkavat kiinnostaa enemmän

Metsän mystiikka ja estetiikka puhuttelevat yhä useampaa

Mahdollisia seurauksia metsän merkitykselle ja palvelutarpeille

Mitkä arvot tulevat jatkossa korostumaan ja mitkä kenties menettämään merkitystä?

- Metsän rooli taloudellisena turvana? (heikkenee vs. korostuu)
- Metsällä on joko aitoa aktiivista merkitystä tai ei merkitystä
- Metsäsuhteiden moninaisuus – merkitykset voivat olla muitakin kuin taloudellisia

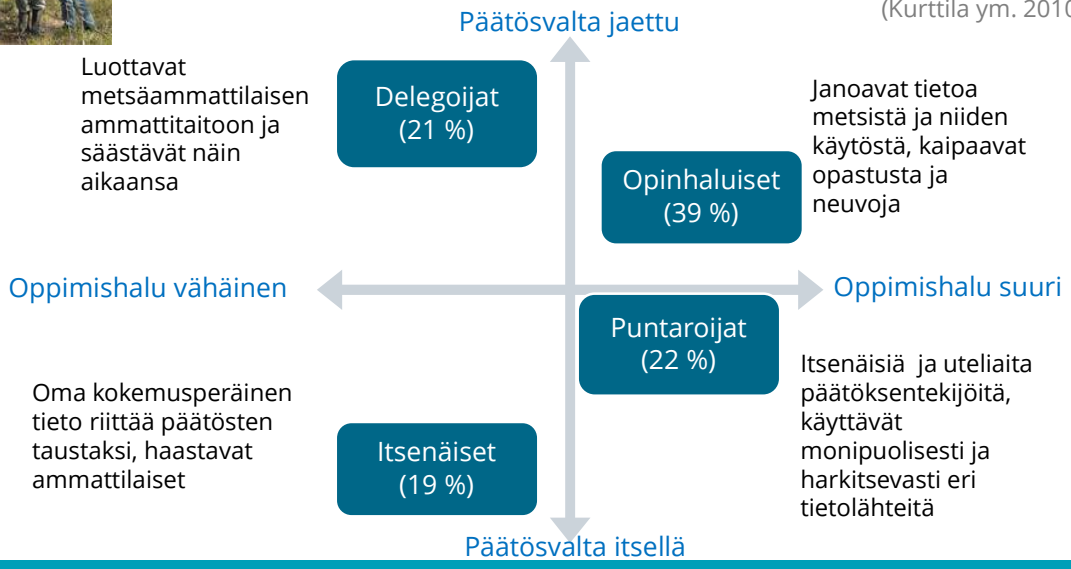
Miten metsänomistajien tarpeet tulevat muuttumaan?

- Tarve kokonaispalveluille lisääntyy: palvelusopimukset, yhteismetsät
- Tarve räätälöidyille täsmäpalveluille lisääntyy: palvelumuotoilu
- Palvelujen sisällölliset tarpeet eriytyvät: yksilöllisyys, moninaisuus
- Luottohenkilön tarve ei vähene (vrt. pankkipalvelut)

Metsänomistajat päätöksentekijöinä: päätöksentekotavat tuovat metsäpalveluihin asiakasnäkökulman

(Kurttila ym. 2010; n=1529)

21

Palvelujen kehittämisen suuntaviittoja

Mitkä palvelut tulevat kasvattamaan suosiotaan?

- Ne, jotka herättävät luottamusta
- Ne, jotka takaavat metsänomistajan päätösvallan ja nautinta-oikeudet
- Ne, jotka helpottavat arkea

Miten digitalisaatio tulee vaikuttamaan metsänomistajakuntaan?

- Suuri mahdollisuus havainnollistaa aktiivisen metsänkäytön mahdollisuuksia ja sitä kautta edistää palvelujen myyntiä
- Kuitenkin muistettava metsänomistajakunnan ikäjakauma
- Valmiiksi aktiiviset innostuvat ja ovat kehityksen mukana; avainkysymys on, löytyykö uusia asiakasryhmiä, jotka innostuvat?

22

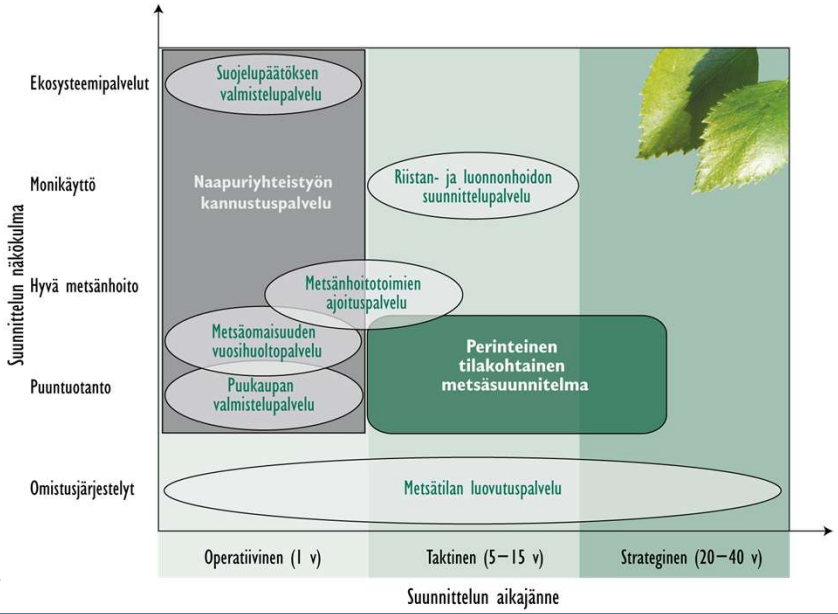
Rakennemuutoksen seurauksia - politiikkahaasteita

- Kokemusperäinen **tietopohja** heikkenee
- **Metsätyötaidot** heikkenevät
- Metsätyö monille **satunnaista** puuhailua, vastapaino leipätyölle
- Kaukana asuminen ja **aikapula** vaikeuttavat metsätilan omatoimista hoitoa
- Taloudellisten kannusteiden vaikuttavuuskehitys epävarma
- Aineettomat arvot ja monitavoitteisuus: **"kokonaiskestävyys"**
- **Eriytyvät palvelutarpeet**: suurilla tiloilla aiempaa voimaperäisempää, pienillä lukuisilla tiloilla nykyistä pehmeämpää metsänkäyttöä
- Tottuneisuus palvelujen käyttöön, laatuvaatimukset

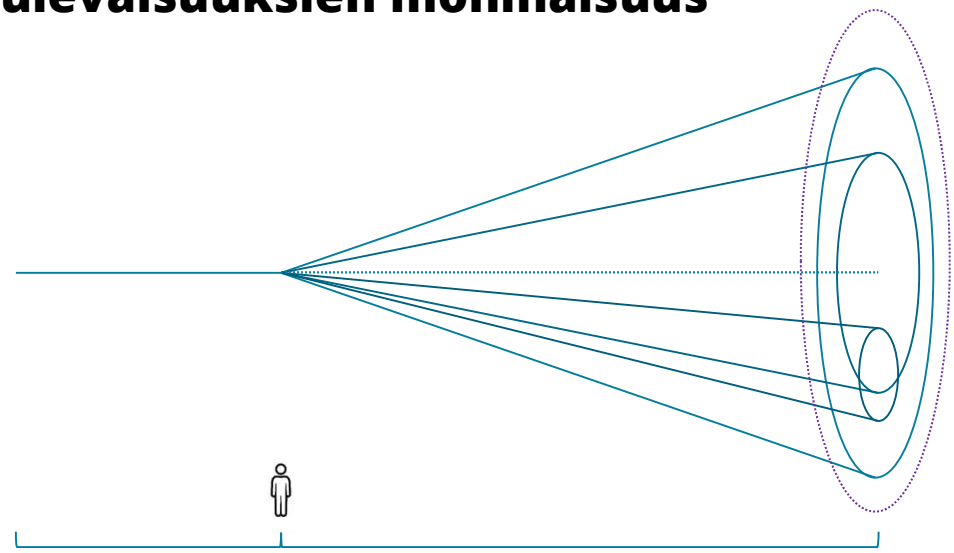
23

Kehittyviä palveluaihioita (Hujala ym. 2010)

24

Tulevaisuuksien moninaisuus

Kuviteltavissa olevat **mahdottomat tulevaisuudet**

Mahdollisten tulevaisuuksien avaruus

Nykykehityksen valossa **todennäköiset ja uskottavat tulevaisuudet**

Tavoittelun arvoiset **toivottavat tulevaisuudet**

25

Suomen metsiin ja niiden käyttöön liittyviä tulevaisuuden muovaajia 1/2

Ilmastonmuutos: hillintä, riskit ja sopeutuminen

Luonnon monimuotoisuus: suojelu, ennallistaminen ja luonnonhoito

Kannustimet: tulosperusteiset tuet, ekologiset kompensaatiot ja luontoteot, luonnonarvokauppa

Metsänomistuksen muutos: metsänomistajien geodemografia, arvot, tavoitteet sekä omistusmuodot

26

Suomen metsiin ja niiden käyttöön liittyviä tulevaisuuden muovaajia 2/2

Biotalousvisio: arvonlisän tuplaaminen, uudet biotuotteet, läpimurrot vanhoilla ja uusilla markkinoilla

Työvoiman ja raaka-aineen saatavuus

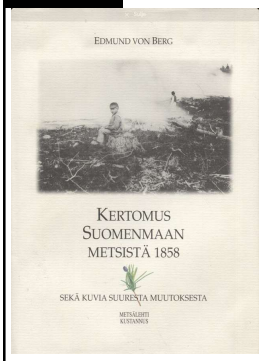
Teknologia: älykkäät sensorit, digitaaliset kaksoset, tekoälypohjainen optimointi

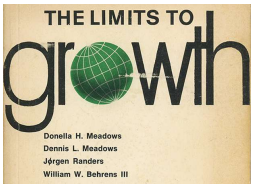
Metsien käytön hyväksyttävyys, jännitteinen kansalaiskeskustelu

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY

Korostammeko liikaa nykyhetken erityisyyttä?

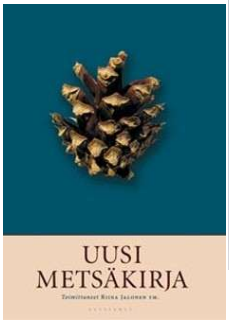

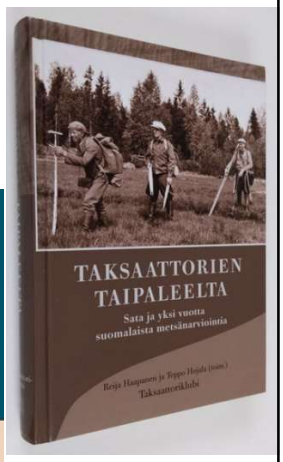
Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe
16-17 June 1993, Helsinki/Finland

GENERAL DECLARATION

The Signatory States and the European Community,

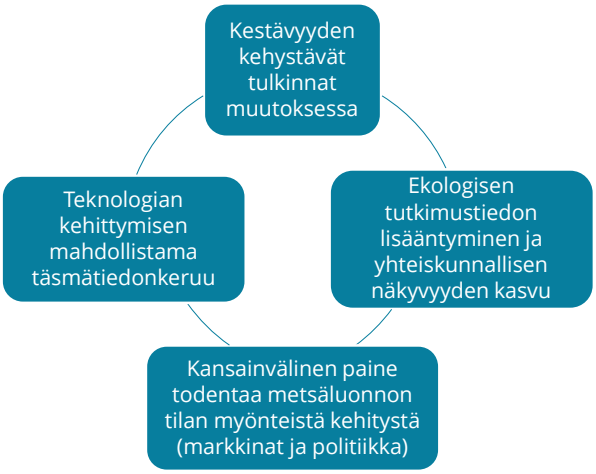
A. Recalling the First Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, held in Strasbourg in 1990, where ministers agreed that close cooperation between the Signatory States for the protection and sustainable management of forests was necessary, that common objectives and principles, including that of conservation, should be progressively implemented at the scientific and technical level, and that the efforts of international organisations with similar objectives should be stimulated,

Metsien käytön kestävyysmurros on läsnä ajassamme; ajureita:

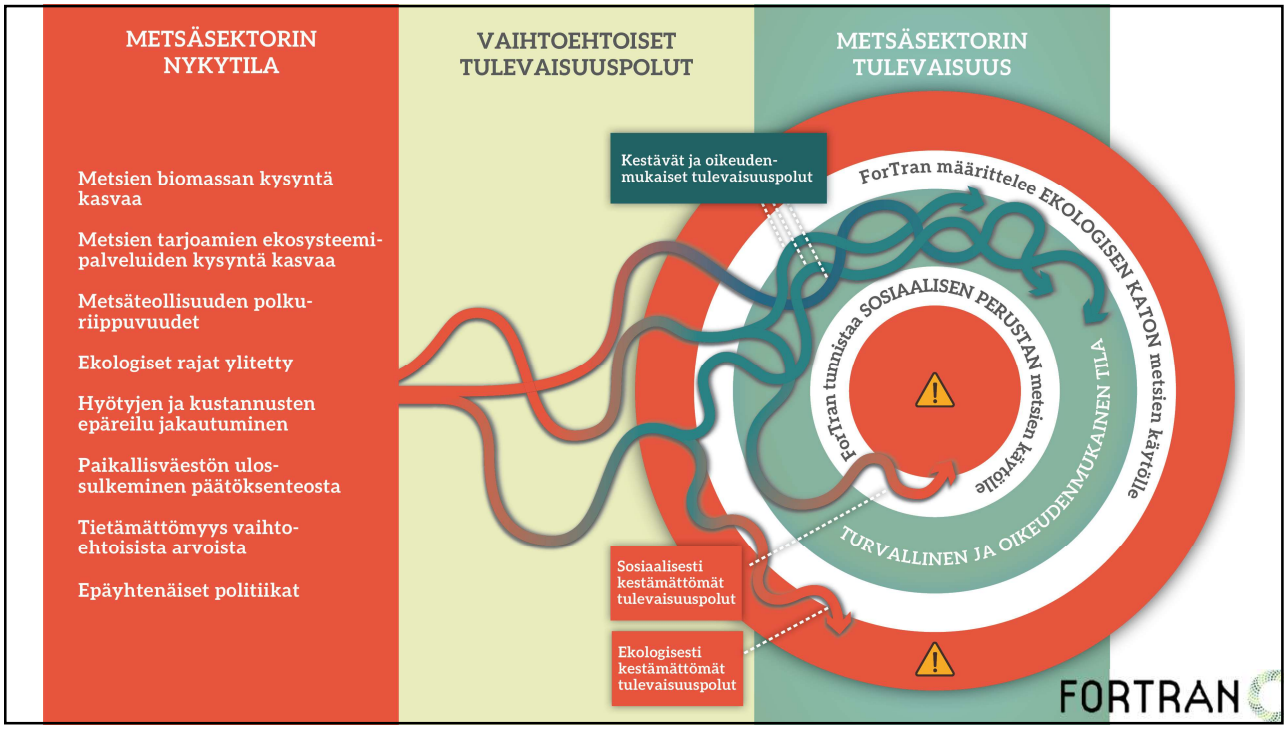
29

Kestävyysmurroksen merkkejä 2020-luvulla

- Metsien kasvun ja hiilinielujen pieneneminen
- Uusi tutkimustieto metsäojitusten vesistövaikutuksista
- Muuttuneet metsänhoitosuositukset, resilienssinäkökulma
- Kestävyysindikaattoreita kehittänyt Think! Argumenta-hanke
- Kansallisen Biotalousstrategian arvonlisätavoitteet
- Ennallistamisasetuksen kansallisen toimeenpanon valmistelu
- Elokapinan metsäryhmän toiminta
- Koneen Säätiön Metsän puolella -rahoitusohjelma

30

31

Metsäbiotalouden lähitulevaisuuden kehityssuuntia, ajureina politiikkaohjelmat, sota Ukrainassa, innovaatiot, ilmastoriskit

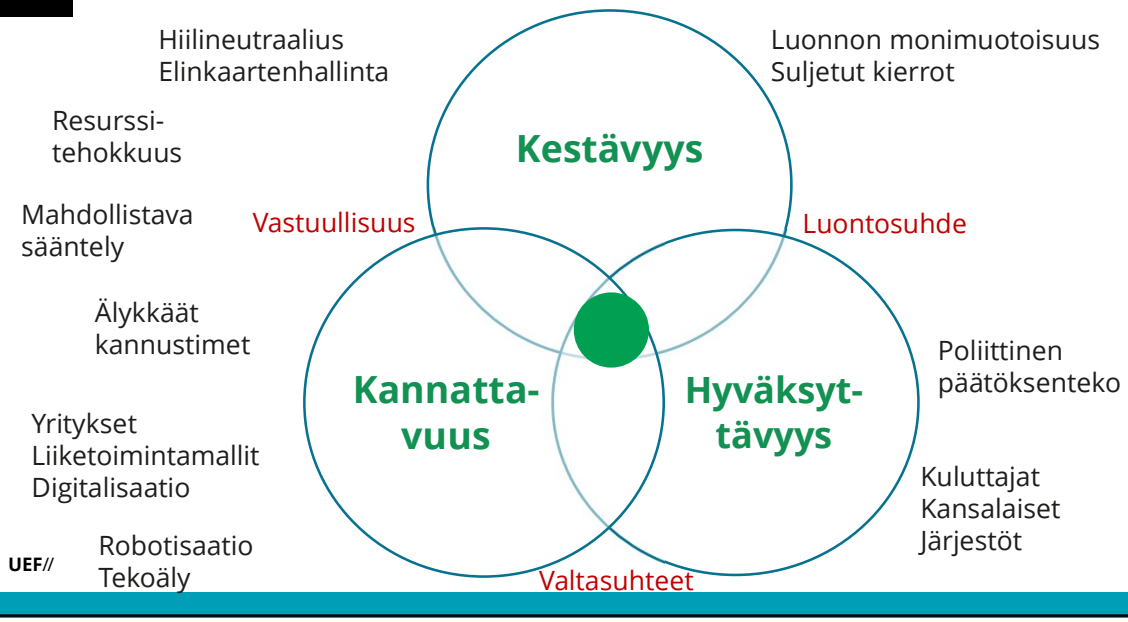
Huoltovarmuuden kunnianpalautus	Raaka-ainepotentiaali tukemaan toimialan kasvua	Luontokatokeskustelu vs. vihreä siirtymä
Tuotemarkkinoiden uusjako – tuotannon uudelleen järjestäytyminen	Suomen päivitettyä biotalousstrategiaa toimeksi, arvonlisänäkökulma	Uusia ohjauskeinoja metsien käytön moni-puolistamiseen

32

Katsahdus metsäbiotalouden pidemmän aikavälin tulevaisuuksiin: millaisia kehityskulkuja saatamme nähdä?

- Lisää puhetta ja kehitystyötä puun polttamiseen perustumattomiin energiaratkaisuihin
- Luontopohjaisia ratkaisuja, ekosysteemipalveluiden kaupallistaminen (luontoarvomarkkinat)
- Joidenkin ”uusien” biopohjaisten tuotteiden läpilyönti markkinoilla
- Robotisaatio, tekoäly ja muut uudet teknologiat muuttavat liiketoimintaa huikein tavoin
- Toimintaympäristön muutoksia ennakoivat, kriisinkestävät ja avautuviin mahdollisuuksiin tarttuvat toimijat menestyvät

Biotalouden kohtalonkolmio

Olennaisia tulevaisuuskysymyksiä

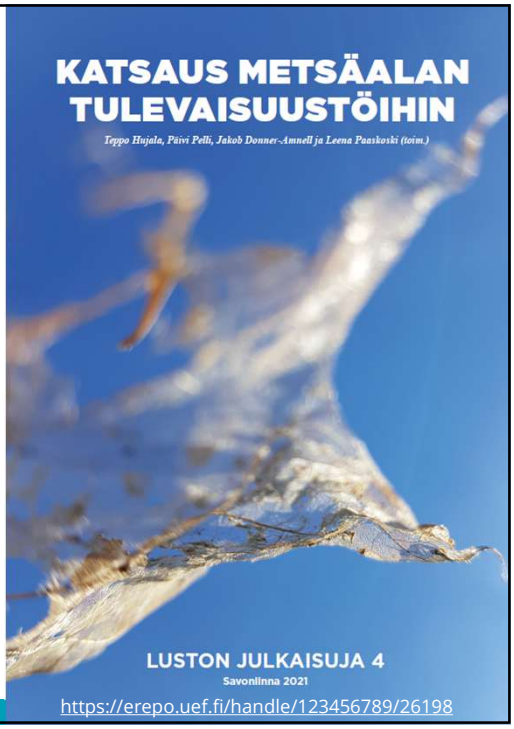
- Miten peitteisen metsänkasvatuksen suosio kehittyy seuraavan vuosikymmenen aikana?
- Mistä ja milloin nykyistä korkeamman lisäarvon puupohjaisille tuotteille löytyy merkittävän mittakaavan markkinoita?
- Miten mainettaan ihmiskauppa- ja kartellikohuissa menettänyt luonnontuoteala palaa raiteilleen?
- Lyökö luonnonarvokauppa läpi, niin että sille syntyy toimivat markkinat?
- Kuinka alan monipuolisuus, kestävyys, taloudellinen menestys ja vaikutusten oikeudenmukaisuus voivat kulkea käsi kädessä?

35

Metsäennakointi-katsauksesta poimittua

(Hujala ym. 2021)

”Kompleksisessa ja moniulotteisia epävarmuuksia sisältävässä maailmassa keskeisintä ei olekaan kyky nähdä ennalta tulevaa kehitystä tai laatia ja toteuttaa strategioita vaan kyky lukea ja tulkita tulevaisuussignaaleja.”

36

Lähteitä

- Karppinen, H. 2012. **New forest owners and owners-to-be: apples and oranges?** Small-scale Forestry 11(1): 15-26. http://dx.doi.org/10.1007/s11842-011-9165-z
- Karppinen, H. & Ahlberg, M. 2008. **Metsänomistajakunnan rakenne 2020: yleiseen väestömuutokseen perustuvat ennustemallit**. Metsätieteen aikakauskirja 1/2008: 17–32. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016111428490
- Karppinen, H. & Tiainen, L. 2010. **"Semmonen niinkun metsäkansa" – suurten ikäluokkien perijät tulevaisuuden metsänomistajina**. Metsätieteen aikakauskirja 1/2010: 19–38. http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016111428378
- Karppinen, H, Hänninen, H. & Horne, P. 2020. **Suomalainen metsänomistaja 2020**. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2020. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 73 s. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-961-3
- Rämö, A-K., Mäkijärvi, L., Toivonen, R. & Horne, P. 2009. **Suomalaisen metsänomistajan profiili vuonna 2030. Asenteiden ja näkemysten muutokset yhden sukupolven aikana**. PTT:n raportteja 221. ISBN 978-952-224-041-5 (PDF)
- Vennesland, B., Björnsdottir, B., Dolling, A., Hujala, T., Nybakken, L, Strange, N., Hildebrand, S.M. 2020. **Gender balance in the Nordic Forest Sector**. Nordic Forest Research (SNS) Publication. 37 pp. https://nordicforestresearch.org/wp-content/uploads/2020/09/200917-gender-web.pdf

37

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

uef.fi

38